

Príroda a človek sú tu zajedno

Hlboko v Karpatkých horách leží mysteriózny kraj – Transylvánia. Odtiaľ vraj pochádzajú všetky nočné mory, na čele s legendárnym grófom Draculom... Transylvánia, ktorú sme navštívili v posledný júlový týždeň, však s Draculovým panstvom nemá veľa spoločné. Vlastne takmer nič. Dokonca ani ten názov nie, aj keď Transylvánia znie rovnako. Táto Transylvánia leží v Rimavskej kotlině. Má rozlohu takmer tridsať hektárov, je ohraničená lesom a ľudia tu žijú v úplnej symbióze s prírodou a so zvieratami. Pobejú tu psy, kone, kravy, sliepky, husi, zajace... dobiedzajú ovady, muchy, komáre, ale aj to patrí k prírode.

Ranč Transylvánia v Jablonci pri Nižnej Kaloši (okres Rimavská Sobota) je rodinná farma. Ekofarma, na ktorej si jej domáci dopestujú všetko, alebo takmer všetko, čo potrebujú k životu oni aj ich zvieratá. A nepoužívajú pritom žiadne umelé hnojivá ani nič, čo by im neposkytla príroda v podobe slnka, dažďa či vetra... Voda tu vyvierá z prameňa, je dobrá a čistá. Chlieb si napečú. Rozvoníava do diaľky.

Toto leto sa Transylvánia na niekoľko dní opäť stala domovom účastníkov ekotábora poriadaného mimovládnu organizáciou Priatel'ia Zeme – SPZ. V poradí už ôsmy ekotábor sa na Ranči Transylvánia konal po tretí raz. Priateľom Zeme a všetkým, ktorí tak ako oni cítia, sa tu zapáčilo. Toto miesto je nesporne ideálne pre tých, čo chcú časť prázdnin alebo dovolenky prežiť netradične. Teda, lepšie povedané, tradične. Obyvatelia farmy, domáci aj hostia, zvyknú letá tráviť tak, ako naši predkovia. Pri práci na poli, na lúkach, v záhrade, na dvore, okolo statku. Ale aj pri remeslách a spoločných večerných posedeniach pri ohni. O tom bol aj tohtoročný ekotábor. Pre majiteľku farmy Katarinu Pipa – Käser je prítomnosť priateľov Zeme nielen oživením, ale ako vraví, aj balzomom na jej „farmársku“ dušu.

„Sú to ľudia, ktorí zmysľajú rovnako ako ja. Keď som pred tromi rokmi podávala inzerát, že hľadám brigádnikov na leto, ozvali

sa. A zapáčilo sa im tu. Viete, ľudia sú týmto miestom nadšení. Samozrejme, pre tábor sme museli vytvoriť sociálne podmienky, najmä záchody. Sprchy sme už mali. Vonku. Celé leto sa sprchujeme len vonku. Tento tábor je skutočne oživenie. Priznám sa, pred táborom sme boli psychicky už skoro na dne. Ľudia naokolo sa z nás vysmievali, že nie sme normálni. Bolo to ťažké. Sedem rokov tu robíte a nikto vás nepochváli, nepovie vám dobre alebo pekne to robíte. Všetci len, načo to robíte, ste blázni, na ekológii sa zarobiť nedá. Tábor, to je pre nás ako med! Títo ľudia sú u nás spokojní, páči sa im tu, vracajú sa k nám. Konečne nás niekto chváli! No, my sa síce vieme pochváliť aj sami, ale lepšie je, keď vás pochváli niekto druhý,” smeje sa Katarina. Táto rodáčka z Bratislavy žila od roku 1968 vo Švajčiarsku. Na ranči v Jablonci je so svojou rodinou, manželom a dvomi malými deťmi, už jedenásty rok. Ako sa dostala do tohto „bohom zabudnutého kraja“ a k takémuto životu? „Vždy som mala rada zvieratá a vždy som sa snažila žiť zdravo, ekologicky. V Zürichu som bola zapriahnutá v práci a politike a bioprodukty som si kupovala. Potom som si však povedala, prečo ja mám robiť niečo pre niekoho, aby mi ten niekto dal peniaze, aby som si ja za ne mohla kúpiť to, čo nemám

Pracovné nadšenie a elán, aký dnes už na poliach a lúkach zriedka vidáť

Pracovné nasadenie tiež nevidané

hospodárstve bola nielen samozrejmosťou a nutnosťou, ale prinášala ľuďom aj radosť. A tento dojem, znásobený nádhernou prírodnou scenériou, umocnila ešte aj skutočnosť, že s vidlami, fúrikmi a inými nástrojmi, alebo aj len tak, pobežovali po ranči deti, mládež aj dospelí.

„Toto nie je typický detský tábor. Je určený mládeži aj dospelým. A dospelí si so sebou priviedli aj svoje deti. Takže tu máme trojročné a dvanásťročné deti, sedemnášročnú aj staršiu mládež a dospelých, rodičov s deťmi, čiže rodiny,” hovorí jedna z organizátorov tohtoročného ekotábora Ivana Machová a dodáva, že hlavnou náplňou tábora je podniknúť v ľuďoch environmentálne cítenie. „Od rána do obeda tu pracujeme. Práca súvisí buď s ekologickou osvetou v obci alebo s prácou na ekofarme, s rôznymi tradičnými robotami, či už v záhradke alebo okolo zvierat. Popoludní sa učíme tradičné remeslá, večer bývajú prednášky týkajúce sa životného prostredia alebo ľudských práv.”

čas si sama vypestovať? Tak som ten okruh skrátila a prišla som sem. Tento kus pôdy, túto usadlosť som si vybrala srdcom,” hovorí Katarina, ktorá sa inak rada hrá so slovíčkami. A tak sa od nej dozvedáme, že názov Transylvánia je vlastne skladačka slov a znamená niečo ako až za hranice šialenstva. Až tam sa vydala vo svojej túžbe po živote v prírode a s prírodou.

V deň našej návštevy, ekotábor mal za sebou akurát prvý polčas, Transylvánia žila čulým pracovným ruchom. Nezasvätený návštevník alebo náhodný okoloidúci pri pohľade na to pracovné nadšenie a elán, poľahky mohol nadobudnúť dojem, že sa ocitol uprostred nakrúcania nejakého historického dokumentu, filmu z čias, keď práca na

Drevo zbavené klinecív putuje hneď do sporáka a pod kotol, kde sa varí obed

Pri stále funkčnej starej sečke sa obracala zohratá partia

Ako sme už spomenuli, priatelia Zeme si tu svoj ekotábor rozložili už tretie leto. „Páči sa nám tu,“ hovorí Ivana Machová. „Veľmi podnetné prostredie, krásna pôda, krásne záhradky, veľa zvierat. Spíme vo vlastných stanoch, ale aj v murovanom prístrešku na otepoch slamy. Požičaný vojenský stan nám slúži ako prednášková miestnosť, čítareň a keď je veľmi horúco, tak aj ako jedáleň. Inak jedávame vonku. A taktiež tu s domácimi a farmármi zo susedstva robíme kompostovací projekt.“ Martinčanka Ivana priznáva, že aj jej sa toto prostredie veľmi páči a naplňa ju najmä spokojnosť ľudí a dobré ohlasy na tábor. A... aby boli dobré ohlasy aj na táborovú stravu, ponáhľa sa k šporáku a ku kotlu, kde sú už v plnom prúde prípravy na obed. My sa zase pobeberáme na prieskum medzi pracujúcich. S provokačnou otázkou, či by im nebolo lepšie niekde pri mori, ako tu, pri robote.

Prešovčanka Katka, študentka ekológie, s úsmevom odpovedá: „Ale, veď robíme len pár hodín denne. Človek aspoň vymení mesto za takéto prostredie a to je nenahraditeľné.“ Katka bola v ekotábore na tomto ranči aj vlni a vraj im tu celý čas pršalo. Tento rok, pre zmenu, páli slnko. A Katkina práca v ten deň? Pekne krásne kliešťami vyťahovala klince z dreva, ktoré vzápätí putovalo do sporáka a pod kotol. Keďže kotol to bol veľký aj dreva bolo treba veľa. Spolu s Katkou sa s klincami pasoval aj Michal z Košíc. Ten je tu prvý raz a priznáva, že hoci pôvodne ani nemal v pláne prísť, je rád, že je tu.

Ďalšia Prešovčanka, Zdenka, je v tábore aj so svojou staršou, dvanásťročnou dcérou. Mladšiu štvorročnú nechala doma s manželom. Celé doobedie Zdenka „fúrikovala“. Z kopca zviezla na statok hádam aj tridsať fúrikov sena. „Je to môj prvý ekotábor,“ hovorí. „Dozvedela som sa o ňom od majiteľky ranča pani Kataríny. V apríli sme tu boli celá rodina na víkendovom pobyte. Zaujímame sa o zdravý spôsob života, o biovýrobky, bioprodukty, a to sme na tejto ekofarme našli. Dobré padne aspoň na pár dní vymeniť život v paneláku za život v prírode, zdravo sa stravovať, byť na čerstvom vzduchu skúsť si prácu na farme,“ vraví Zdenka, no na otázku, či by takto chcela žiť natrvalo, s úsmevom odpovedá: „Ťažko povedať, musela by som tu byť dlhšie a vyskúšať si to. Aj keď si myslím, že áno, že by som to dokázala, mám rada zvieratá a prírodu, predsa len... neviem. Ale je tu naozaj úžasný pokoj...“

Myslí si to aj Ľudka z Košíc. Mladú dievčinu s pierkom vo vlasoch, uťahanú od fúrikovania, zato ale vysmiatu, sme zastihli pred sprchou. „Som tu už druhý raz a som spokojná. Vôbec mi nevaďí, že tu treba pracovať. Dnes sme hrabali a zväžali nakosené... mhm, mysleli sme si,

že budeme hneď hotoví, ale veru bolo toho dosť...“ Ľudka si pochvaľuje remeslá. Uplietla si prútenú podložku pod tanier a teší sa na hrnčiarstvo. „Urobím si hrnček. Mala by som to zvládnuť, chodím na keramický kurz...“ Pracuje ako laborantka. V laboratóriu, kde je všetko čisté a sterilné. V prostredí, ktoré dosť kontrastuje s prostredím ranča, ale... ako vraví: „Toto je zase čistá príroda. V laboratóriu sme zavreli ako tie myši. Tu mi naozaj nič nechýba.

Možno, keby tu nablízku bolo ešte nejaké jazierko, kde by sme sa mohli osviežiť. Máme tu však sprchy. Vodu

Íde mi to celkom dobre, však?

v nich ohrieva slnko. A jedlo? No, neslané, ale zdravé.“

Obed už číťí vo vzduchu. A vzduch, ten sa ani nepohne. V tieni je 34 stupňov. Slnko páli. Pracovné tempo však neustáva. Rušno je najmä pri sečke. Okolo tohto stroja na ručný pohon, ktorý by už pokojne mohol slúžiť ako muzeálny kus, no napriek tomu spoľahlivo funguje, lietajú kusy trávy, sena... Povyše sa pripravuje trstina, ktorá bude slúžiť ako krytina na strechy. Deti pobehujú s fľaškami vody a oblievajú sa... Úplne normálny ekotáborev deň.

Po obede, podávalo sa sójové mäso s omáčkou, ryža a šalát (veľmi chutné!), nasledoval krátky oddech, a potom sa už v prístrešku roztočili hrn-

A už je čas obeda...

čiarске kruhy. Pod vedením majstra hrnčiara, keramikára Igora Macáka z Košíc, si kto chcel, mohol vyskúšať svoje hrnčiarske schopnosti. Alebo sa tomuto remeslu priučiť, alebo si iba tak, pričuchnúť k hline a zababrať sa po uši... Okrem hrnčiarstva tohtoročný tábor dal svojim účastníkom šancu priučiť sa tkaniu, košíkárstvu, výrobe drevených lyžičiek, drotárstvu a pečeniu chleba. Na prednáškach sa hovorilo o ekologickom poľnohospodárstve, o triedení odpadu, o živote na ekofarme, o koňoch a iných zvieratách, o neudržateľnosti našej spoločnosti, o hľadaní súvislostí a riešení, o lese a udalostiach v Tatrách, ako aj o Rómoch – mýty versus skutočnosť.

Už spomenutý kompostovací projekt je jednou zo „srdcových záležitostí“ Priateľov Zeme – SPZ, ale tiež domáceho pána z Transylwahnje Reta Käser - Pipa. Smernica EÚ zaväzuje Slovensko postupne znížiť podiel biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov. Od januára budúceho roku, na základe novej zákona o odpadoch, bioodpad zo záhrad, parkov a ďalšej zelene nebude možné vyvážať na skládky a do spaľovní. Mestá a obce si budú musieť vybudovať kompostárne. Kompostovací projekt, ktorý Reto pripravuje v spolupráci s Priateľmi Zeme – SPZ, odštartuje zatiaľ v rámci tamojšieho mikroregiónu. Reto ponúka stroje a vedomosti, poradenské služby pri spracovaní bioodpadu na kompost a príprave kompostoviska. „Myslím si, že keď ľudia z obcí budú priamo zainteresovaní do triedenia odpadu a keď ho budú naozaj svedomito triediť, pochopia a uvidia, že odpad nemusí byť len niečo, čo smrdí. Potom budú chodiť na obecné kompostovisko s fúrikmi a brať si kompost do svojich záhradiek, či na polia a nemusia kupovať umelé hnojivo. A ten kruh prírody sa zachová. Odpad sa spracuje a ďalej bude slúžiť v prospech prírody...“

Kruh prírody... tento pojem v ten deň zaznel v tábore viackrát. Kruh prírody znamená dať prírode k úžitku spať to, čo sme si z nej, pre svoj úžitok, vzali. Zachovať hodnoty, zachovať prírodu ako takú. Pre nás, pre všetkých a hlavne pre ďalšie generácie. To bolo, je a aj bude zmyslom stretnutí ľudí rôzneho veku, ale rovnakého zmýšľania a ctenia, ľudí, akí sa stretli v posledný júlový týždeň v ekotábore na Ranči Transylwahnje v Jablonci pri Nižnej Kaloši. A že sa tak udialo práve tu, na tejto rodinnej ekofarme, nie je náhoda. Dych Zeme a tep jej srdca je tu identický s tlkotom ľudského srdca. Inými slovami povedané, príroda a človek sú tu zajedno.

Anna Gudzová

Foto: Tomáš Kopečný

Majiteľka ranča je hrdá na svojho krásneho plemenného zrebca (anglické ťažné plemeno Shire Horse), jediného na Slovensku. Ako plemenník môže „pôsobiť“ na celom svete. Keď je v kondičke, váži tento krásavec tonu